

Persuasió

Carles Montpart Tura

Jane Austen és sens dubte una de les escriptores més importants de la literatura anglesa de tots els temps. En català podem trobar traduïdes, entre d'altres obres, les seves sis grans novel·les, que en els darrers anys diverses editorials han anat posant de nou al mercat, tant en forma de reedicions com de noves traduccions. Amb motiu de la publicació fa uns mesos de la darrera, Persuasió, dediquem l'article d'aquest mes a aquesta gran novel·lista.

Filla del rector del poble

Jane Austen (Steventon, Hampshire, 1775 – Winchester, Hampshire, 1817) va ser la setena dels vuit fills del reverend George Austen i la seva esposa Cassandra. George, el rector del poble, s'havia llicenciat al St. John's College, de la Universitat d'Oxford, i era un gran lector de literatura clàssica i contemporània. La seva esposa Cassandra (Leigh de soltera), una dona de temperament enèrgic, componia poemes i era la filla d'un famós degà del Balliol College d'Oxford. Quan va néixer Jane, els ingressos de la família —que per la banda paterna provenia d'una rica nissaga de comerciants de llana— eren força modestos, i gairebé sempre van haver de comptar amb l'ajut de diversos familiars.

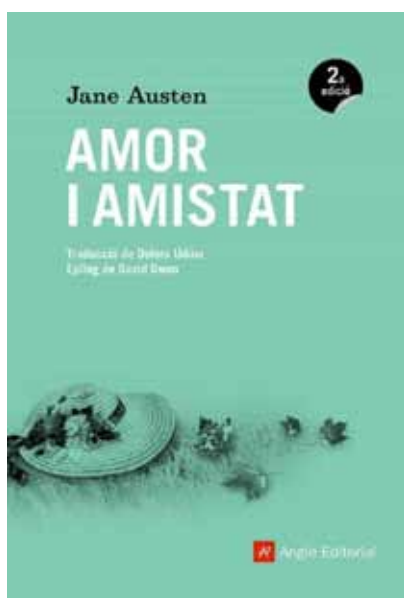

Un dels germans de Jane, que es deia George com el pare, va néixer disminuït psíquic i la família el va ingressar en una institució de salut mental. Els altres germans van aconseguir un èxit notable: dos d'ells, Francis i Charles, van ser almiralls de la marina britànica; Edward va ser adoptat per un parent ric —una pràctica habitual aleshores— i va

heretar una gran fortuna i propietats, i Henry i James es van fer pastors anglicans, com el pare. De tots els germans, però, la que més va influir i va donar suport a Jane va ser la seva única germana, Cassandra, que va

es va convertir en la seva millor amiga i en una admiradora incondicional. Una admiració que la va portar a cremar gran part de la correspondència de Jane, amb la intenció de preservar la reputació de l'escriptora, que segons la seva germana podia haver quedat en entredit per algunes revelacions personals que havia fet en les seves cartes. Gràcies a les missives que es van salvar —unes 160 d'un total de 3.000 que hauria escrit—, els historiadors han pogut conèixer moltes dades rellevants de la vida d'Austen.

Després de ser instruïda breument per un familiar a Oxford, de passar per un centre educatiu de Southampton i, finalment, per una escola de senyoretes a l'abadia de Reading, Berkshire,

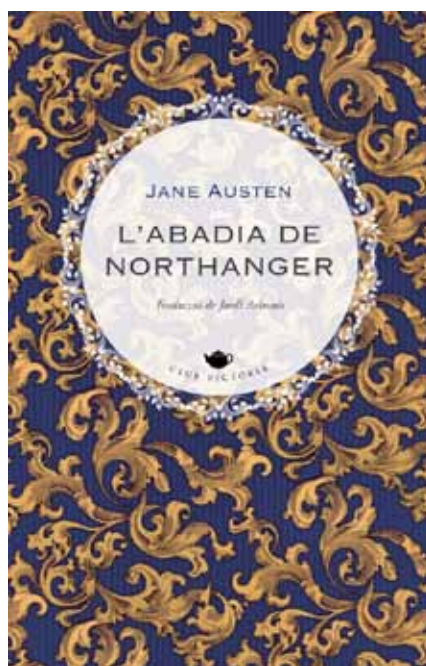

acompanyada sempre de Cassandra, l'any 1797 Jane Austen va tornar definitivament a Steventon. Com en el cas de moltes noies de la seva època, als dotze anys es va considerar que la seva educació formal s'havia acabat. A partir d'aquell moment, segons ens explica David Owen, professor de literatura anglesa de la Universitat Autònoma de Barcelona, les noies s'havien de dedicar "a complir els deures domèstics adients a la seva futura classe i posició social, així com a perfeccionar els anomenats *accomplishments* (talents), una sèrie d'habilitats com tocar un instrument, cantar o aprendre a parlar francès o italià, totes elles dirigides a atreure l'atenció d'un futur marit o de la seva família" ("L'alter ego d'Austen", epíleg a *Amor i amistat*, Angle Editorial, 2007, p. 117).

Una vocació primerenca

Per sort per a la jove Jane, la seva família va ser en aquest sentit força anticonvencional, i en lloc d'obligar-la a perfeccionar els *accomplishments* habituals, va encoratjar la seva curiositat intel·lectual, la seva voracitat lectora i la seva incipient carrera com a escriptora. En un ambient familiar culte, a casa dels Austen es comentaven i llegien en veu alta obres literàries i fins i tot s'interpretaven peces dramàtiques en forma de funcions amateurs per a la família i els amics. A la biblioteca personal del seu pare, que contenia més de cinc-cents volums, s'hi podien trobar tant els grans escriptors de la tradició anglesa com els novel·listes dels segle XVIII, uns autors que Jane, segons explica per carta a la seva germana Cassandra, llegia una i altra vegada.

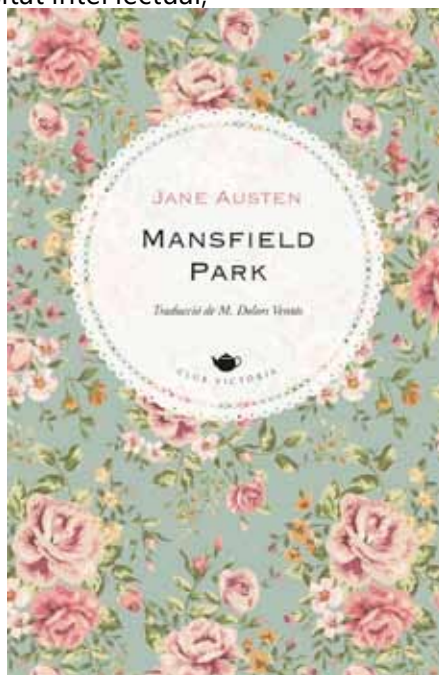
És en aquest context, i encoratjada per la seva germana i pel seu germà Henry, que també era

aficionat a escriure, que ens hem d'imaginar els primer intents de Jane d'escriure uns textos que, segurament, ella mateixa podia llegir o escenificar davant d'una família que els apreciava i valorava. Entre els pocs manuscrits de l'autora que s'han conservat, hi ha tres quaderns titulats *Volum primer*, *Volum segon* i *Volum tercer*, que inclouen els relats escrits per Jane entre els dotze i el disset anys.

Aquests primers textos, que fins fa poc no s'havien valorat gaire més enllà del fet que proporcionaven informació sobre l'Austen adolescent, actualment s'han estudiat amb més rigor. Com ens reporta David Owen, aquesta obra, que es coneix amb el nom de

juvenilia, "es caracteritza pel caràcter marcadament rebel i per una burla despietada de l'estil, la forma i el contingut propis de la ficció popular de l'època [...], a més d'estar poblada per uns personatges que esquiven tranquil·lament els codis de conducta social acceptats, sovint de manera immoral, irreverent o fins i tot violenta" (op. cit., p. 121).

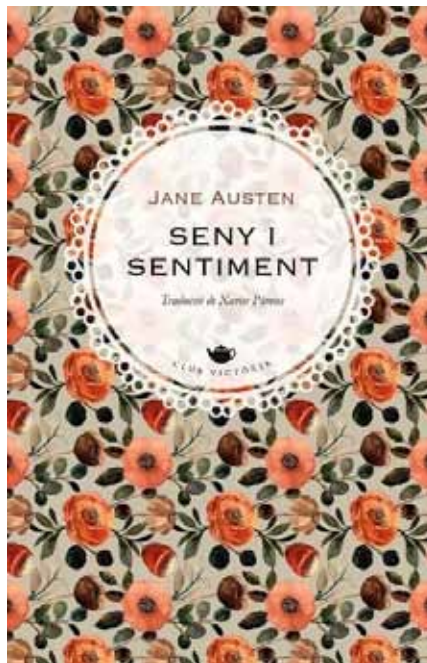
En català tenim una petita mostra d'aquesta Jane Austen primerenca al volum *Amor i amistat* (Angle Editorial, 2007, traducció de Dolors Udina), que inclou les novel·les curtes "Amor i amistat" i "Les tres germanes", totes dues escrites en forma epistolar. Com diu David Owen, són uns textos que ens mostren "una Jane Austen molt més desinhibida i vital que la del retrat dòcil i distant de la seva figura pública posterior" però que per això no deixen d'anunciar "idees, formes, personatges i fins i tot diàlegs [...] que acabarien prenent forma en les seves "sis grans novel·les" (op. cit., p. 135 i 137).

De Bath a Winchester

Coincidint amb una època de precarietat financera, l'any 1801 la família va traslladar-se a la ciutat balneària de Bath, un entorn que va proporcionar l'ambient de moltes de les seves novel·les posteriors. L'any 1802, Jane Austen va rebre una proposta de matrimoni d'un home ric anomenat Harris Bigg-Wither, que era sis anys més jove que ella. Com que aquest enllaç l'hauria alliberada de les dificultats i de la dependència que llavors anaven associades a una noia de vint-i-set anys encara soltera, en un primer moment la jove escriptora va acceptar la proposta. De seguida, però, molt conscient que ella no l'estimava, se'n va desdir.

L'any 1805, arran de la mort del seu pare, Jane, juntament amb la seva mare i la seva germana, es va traslladar a Southampton, on tots van residir amb el seu germà Frank i la seva família. Quatre anys més tard, es van instal·lar a Chawton, en una vil·la del seu germà Edward, lloc on l'autora va escriure les seves últimes novel·les, un indret que ha esdevingut lloc de pelegrinatge per als admiradors d'Austen.

A partir de l'any 1816 Jane Austen va començar a patir problemes de salut, i per aquest motiu, pel maig de 1817, va traslladar-se a Winchester amb la finalitat d'estar més a prop del seu metge. Sembla que l'escriptora estava afectada per la malaltia d'Addison, una disfunció de les glàndules suprarenals que sovint és causada per la tuberculosi, una patologia desconeguda en el seu temps. Algun biògraf, però, ha especulat sobre la possibilitat que Austen tingués un càncer de mama. Finalment, el 8 de juliol de 1817, als quaranta-un anys, Jane Austen va morir a causa d'un empitjorament de la malaltia. El seu cos va

ser enterrat a la catedral de Winchester.

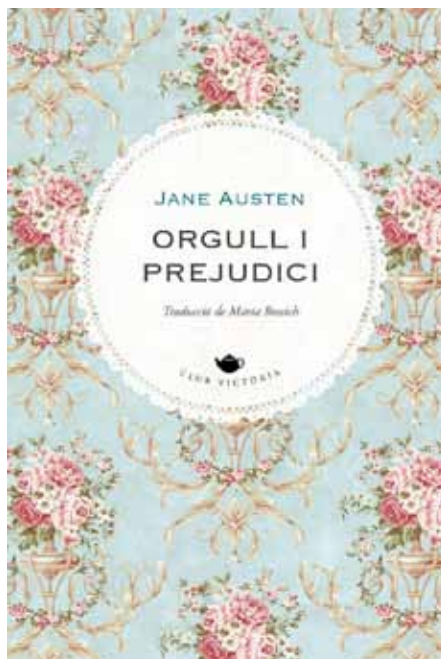
Les "sis grans novel·les"

Deixant de banda les primeres obres esmentades, i a part d'algunes novel·les inacabades, com *Sanditon* (Cal Carré, 2023, traducció de Núria Sales), alguna obra de teatre i diversos reculls de poemes que no estan traduïts al català, Jane Austen és àmpliament coneguda per les sis novel·les que li han donat fama mundial: *Sense and Sensibility* (1811), *Pride and Prejudice* (1813), *Mansfield Park* (1814), *Emma* (1816), *Persuasion* (1818) i *Northanger Abbey* (1818), les dues últimes, publicades conjuntament un any després de la seva mort, acompanyades d'una "Nota biogràfica" escrita pel seu germà Henry.

En general, les trames de les novel·les d'Austen sovint exploren la dependència de les dones del matrimoni en la recerca d'una posició social favorable i d'una seguretat econòmica. Les seves obres són crítiques implícites de les novel·les sentimentals de la segona meitat del segle XVIII, i tot i que la seva publicació

va coincidir amb el sorgiment del romanticisme, el seu punt de vista és més aviat d'un irònic realisme. Les seves heroïnes, en general, són dones poc interessades a cultivar els "talents" que a l'època se suposava que havien de ser les habilitats específicament femenines, i que en canvi es mostren més preocupades per una educació liberal que els permeti triar el seu propi futur sentimental.

Jane Austen va escriure la majoria de les novel·les abans dels vint-i-dos anys, tot i que no les va començar a publicar fins passats els trenta. Com era costum a l'època en el cas de les escriptores, especialment de

novel·les —un gènere considerat menor respecte de la poesia— les obres es van publicar sense el seu nom, encara que la seva autoria era coneguda en l'àmbit privat. Malgrat que van tenir un èxit moderat, les novel·les no li van comportar formar part de cap cercle literari o intel·lectual ni cap fama de tipus públic. A mesura que va anar passant el temps, però, es van anar reeditant i van anar adquirint una gran popularitat.

Traduccions al català

A la primera novel·la, *Seny i sentiment* (La Magrana, 2004; Viena Edicions, 2021, traduccions de Xavier Pàmies), Jane Austen ens presenta el tomb que fa la vida de les germanes Dashwood arran de la mort sobtada del pare de família. Com que l'herència passa a un germanastre, elles han d'abandonar la casa familiar i encarar un futur incert. Les experiències amoroses de les dues germanes grans, Elinor i Marianne, els faran aprendre el difícil equilibri que cal buscar entre el seny i el sentiment per aconseguir la felicitat. La novel·la es pot llegir com una fina sàtira dels excessos d'emocions que van suposar el romanticisme. D'aquesta novel·la se n'han fet diverses versions cinematogràfiques, les més destacades de les quals són el film *Sentit i sensibilitat*, dirigit per Ang Lee l'any 1995 i protagonitzat per Emma Thompson, Kate Winslet i Hugh Grant —que va obtenir l'Oscar al millor guió adaptat—, i la sèrie de la BBC de l'any 2008 dirigida per Andrew Davies.

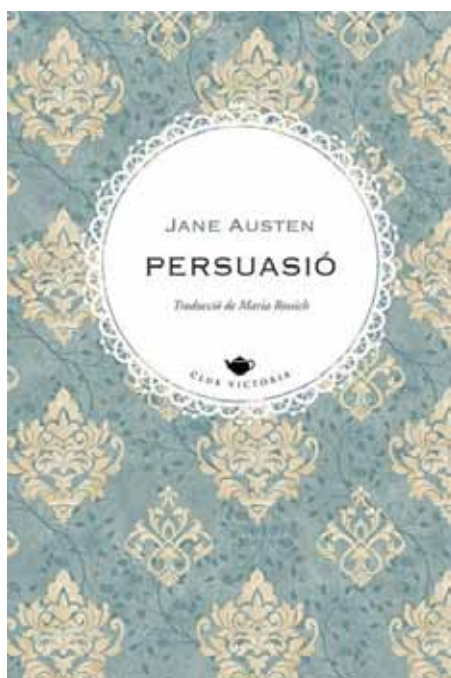
Orgull i prejudici (Proa, 1985, traducció d'Eulàlia Presas; Bambú, 2010, traducció de Margarida Trias; Editorial Alpha / La Casa dels Clàssics, 2021, traducció de Yannick Garcia i pròleg de Colm Tóibín; Viena Edicions, 2023, traducció de

Maria Rossich), escrita a Steventon entre els anys 1796 i 1797, és segurament la més coneguda i traduïda de totes les novel·les de Jane Austen i també la que s'ha dut més vegades a la gran pantalla. En aquesta ocasió el lector hi trobarà la història de l'enamorament d'Elizabeth Bennet i de les seves quatre germanes —especialment també el de Jane, la gran— una trama on apareixen els *leitmotiv* habituals de l'escriptora anglesa: les relacions entre germanes, la gran importància dels diners, la urgència del matrimoni per a les noies —amb amor o sense— i les dificultats econòmiques i socials de la dona soltera. La novel·la, que s'obre amb una de les primeres frases més famoses de la història de la literatura ("És una veritat acceptada a tot arreu que un solter amb una gran fortuna bé ha de menester una esposa", op. cit., p. 21), va ser adaptada en format de sèrie per a la BBC (1995) —una versió que actualment es pot veure a Movistar—, i també a través de la magnífica pel·lícula *Pride & Prejudice* (2005), dirigida per Joe Wright i protagonitzada per Keira Knightley i Matthew Macfadyen.

Mansfield Park (Club Editor, 1990; Viena Edicions, 2021, traduccions de Maria Dolors Ventós), escrita entre 1812 i 1814 a Chawton, una de les seves novel·les més complexes, tristes i amb més profunditat moral, presenta la història de Fanny Price, una noia sensible, tímida i intel·ligent que té una gran dificultat per encaixar en les relacions que es desenvolupen a la mansió de Mansfield Park, especialment amb els seus cosins, que la consideren una persona inferior a ells.

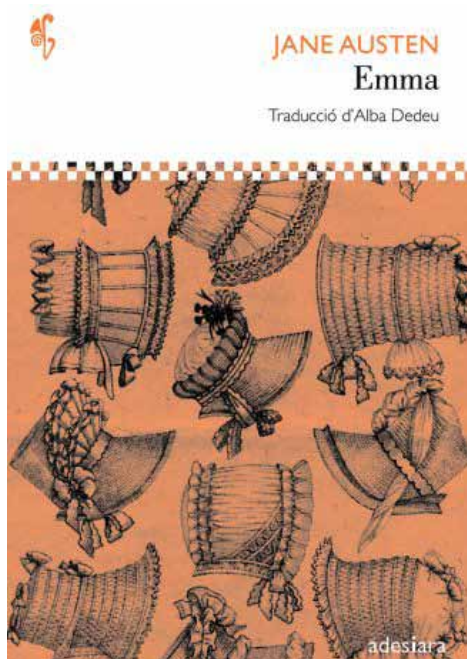
Emma (Tres i Quatre, 1998, traducció de Josep Ferrer i Costa; Adesiara, 2014, traducció d'Alba

Dedeu), una novel·la que es pot considerar de formació —i que va ser un dels grans èxits de l'autora— és protagonitzada per Emma Woodhouse, una noia de vint-i-un anys ben educada i llesta que pren la decisió de no casar-se pel paper submís que el matrimoni atorga a la dona, i que decideix dedicar tots els seus esforços a propiciar els casaments dels altres. Una activitat, però, que es revelarà molt més complexa del que es pensava i que farà que la protagonista cometi un error darrere l'altre. *Emma* també ha estat adaptada al cinema i a la televisió en diverses ocasions. En destaquen les pel·lícules amb el mateix títol dirigides l'any 1996 per Douglas MacGrath, amb Gwyneth Paltrow en el paper principal, i l'any 2020 per Autumn de Wilde, amb Anya Taylor-Joy com a protagonista.

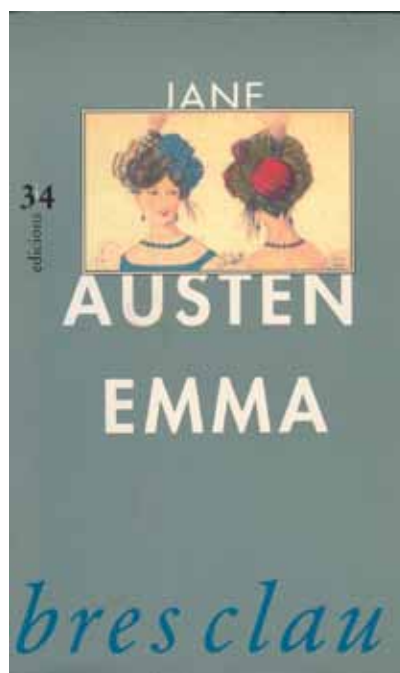
Persuasió

Les novel·les *L'abadia de Northanger* (Edhasa, 1991; Viena Edicions, 2023, traduccions de Jordi Arbonès) i *Persuasió* (Edhasa, 1988, traducció de Jordi Arbonès; Viena Edicions, 2025, traducció de Maria Rossich), com hem dit més amunt, són dues obres que es van publicar conjuntament un any després de la mort de Jane Austen. A la primera, trobem la història de Catherine Morland, una noia de disset anys, gran lectora de novel·la gòtica, que gràcies a la seva amistat amb Eleanor Tinley visitarà l'abadia de Northanger, un lloc on la seva imaginació literària li farà creure que participarà de grans aventures. La protagonista viurà amb el dilema entre casar-se amb l'arrogant John Thorpe o cedir a les pretensions del

clergue i home de món Henry Tinley. Com en totes les novel·les de Jane Austen, les aparences, la gran importància dels diners i el paper del matrimoni entre les classes benestants de l'època, són els temes centrals d'una novel·la que es pot llegir com una paròdia-homenatge de les novel·les gòtiques que tant èxit tenien a l'Anglaterra en el pas dels segles XVIII al XIX.

Persuasió, l'última novel·la que s'ha reeditat amb una nova traducció al català, es considera l'obra de maduresa de Jane Austen i és la seva última novel·la acabada. Anne Elliot, la protagonista, és una noia de vint-i-set anys que, conscient que viu en un món en transformació, veu la possibilitat de reconsiderar un amor de joventut que en el seu moment va rebutjar. Frederick Wentworth, que havia estat un jove oficial de la marina britànica sense gaires recursos, torna a aparèixer a la vida d'Anne ara convertit en un heroi victoriós de les guerres napoleòniques. Com sempre a les obres de Jane Austen, en les relacions amoroses entre els protagonistes s'hi barrejaran dilemes morals, conflictes econòmics i pressions i interessos familiars que, en conjunt, presenten un panorama exquisidament elaborat de la societat benestant anglesa en un període històric ple de canvis. D'aquesta novel·la la BBC en va fer una adaptació l'any 1995, dirigida per Roger Michell, i l'any 2022 la plataforma Netflix en va estrenar una desafortunada versió, protagonitzada per Dakota Johnson i Cosmo Jarvis, que actualment encara es pot veure subtítulada en català.

En general, la literatura de Jane Austen, més enllà del caràcter conservador que tradicionalment se li ha atribuït —o del contingut

feminista que els moderns "estudis de gènere" li hagin pogut trobar— constitueix una visió, de vegades subtil, de vegades dura i directa, de vegades irònica, de la condició de les dones de la seva classe social a l'Anglaterra del seu moment. Segons el professor i crític literari Jordi Llovet, les circumstàncies en què va viure Jane Austen, una dona que "no sabia res de la vida perquè no la deixaven sortir de casa", no van ser obstacle perquè "a partir de les tafaneries que li explicaven les seves amigues sobre les *liasons* amoroses del seu lloc" pogués escriure les seves magnífiques novel·les. Per això, rebla Llovet, "Austen serà bona, sempre i en tot lloc que l'hagin traduïda, perquè és un exemple de bona literatura" (*Brins de literatura universal*, Galàxia Gutenberg, 2012, p. 328).

Àrea Hermetica

Expandeix la teva consciència

L'única manera d'entendre l'altra realitat

Dimecres de 20.00 a 21.00 hores

ràdio caldes

www.radiocaldes.cat

107.8 FM

ràdio caldes

www.radiocaldes.cat

107.8 FM